

Antradienio rytą Europos Sąjungos vadovams sutarus dėl ekonomikos gaivinimo fondo netrukus debatai persikels į Europos Parlamentą o taip pat ir į Lietuvos Seimą. Lietuvos, kaip ir kitų ES šalių parlamentariai turės nuspręsti ar leisti Europos Komisijai tarptautinėse rinkose pasiskolinti 750 mlrd. eurų.

Iš naujojo fondo kaip negrąžinama parama valstybėms bus skirta 390 mlrd. eurų, kita dalis bus teikiama kaip paskolos. Lietuvai numatyta 2,4 mlrd. eurų subsidijų, taip pat iš šio fondo prireikus galėsime pasiskolinti dar 3 mlrd. eurų. Kartu su fondu ES šalių lyderiai taip pat patvirtino daugiau kaip trilijono eurų vertės 2021-2027 metų ES biudžetą. Jo ratifikuoti Lietuvos Seimui nereikės. Kaip vertina derybų rezultatus, išlošė ar pralošė derybose Lietuva, kokie iššūkiai mūsų laukia-klausime Lietuvoje rinktų europarlamentarų.

Bronis Ropė–Žaliųjų frakcija/Europos laisvasis aljansas

Tiesą pasakius, kol kas per anksti daryti tikslus vertinimus, nes pasiekiamos informacijos šiandien dar turime per mažai. Tačiau norėčiau įgarsinti kelis dalykus, kurie man atrodo svarbiausi Lietuvai:

Pirma, apie tiesiogines išmokas žemdirbiams. Susiderėta, kad 2022-aisiais išmokos turi siekti ne mažiau nei 200 Eur/ha, o 2027-aisiais – ne mažiau nei 215 Eur/ha. Mūsų šalies vadovas skelbia tai kaip didžiausią derybų pasiekimą, tačiau, mano manymu, džiaugtis šioje vietoje reiktų atsargiai, nes iš tikrųjų toks išmokų augimas mūsų žemdirbiams yra per per lėtas.

Mūsų bendradarbiavimas su žemdirbiais, organizuotas ir nuoseklus darbas davė apčiuopiamų rezultatų. Tiesioginių išmokų suvienodinimo temą mums pavyko iškelti į patį aukščiausią politinį lygmenį. Derybose tikrai numatytas išmokų augimas. Tačiau Prezidentūrai nepavyko atstovėti tos pozicijos, dėl kurios mes kartu kovojome ir padarėme didžiulį spaudimą ES institucijų vadovybėms. Nepalankus faktas po šių derybų vis tiek išlieka – mūsų žemdirbių diskriminaciją numatoma tęsti ir toliau. Ką aš turiu omenyje?

Susitarime tebeliko nuostata, kad tų šalių žemdirbiams, kuriems iki šiol mokamos išmokos vis dar nesiekia 90 proc. ES vidurkio, skirtumas bus palaipsniui mažinamas iki 50 proc., t.y., konvergencija ir toliau artinama ne prie šimtaprocentinių, o tik prie dalinių ES vidurkio rodiklių. Paprasčiau tariant – tie, kurie iki šiol gauna mažiausias ES išmokas, jiems jos ir keliamos bus lėčiausiai! Taigi, visi lygūs, bet vieni lygesni už kitus. Vieni ES išmokų vidurkio finišą kirs su „lenktyniniu varikliu“, o kiti, tarp jų ir Baltijos šalys su Lietuva priešakyje, toliau jas vysis „pėstute“. Ar kam nors tokia skirtingų šalių ūkininkų situacija gali būti bent

iš tolo panaši į sąžiningą konkurenciją? Juk reikalavimai, taisyklės ir apribojimai ūkininkavimui yra vienodi visiems... Tad kaip įmanoma konkuruoti savo pagaminama produkcija su tais, kuriems už tą patį veiklos rezultatą papildomai pridedama kai kuriais atvejais net kelis kartus didesnė ES parama?

Tad klausimas, kurį Europos Parlamento Peticijų komitetui iškėlėme kartu su Lietuvos ūkininkais, šiandien tampa dar aktualesnis, nes, kad ir kaip džiaugsmingai priimtume naujieną apie išmokų didėjimą, sąžiningų konkurencinių sąlygų šis valstybių vadovų susitarimas vis tiek neužtikrins. Juk esmė ir yra ne išmokos dydyje, o teisingame jų paskirstyme. Jeigu didėja – tai turi didėti tolygiai visiems. Jeigu siekiame ES vidurkio, tai negalima išskirti kelių valstybių, kurioms vidurkis be jokio aiškaus pagrindo sumažinamas iki 90 proc. vidurkio, o ir tą dar gi vysimės tik iki pusės.

Šį ketvirtadienį Europos Parlamente vyks neeilinis plenarinis posėdis, kuriame priiminėsime rezoliuciją, nusakančią Europos Parlamento poziciją dėl Europos Vadovų Tarybos derybų rezultato. Galimai mėnesio pabaigoje Europos Parlamentas turės priimti arba atmesti šį vadovų susitarimą dėl ateinančio laikotarpio ES biudžeto.

Dar tikrai negaliu prognozuoti, kaip nubalsuos Parlamentas, tačiau panašu, kad neturime kitos išeities kaip tik kartu dirbti toliau! Turėsime pasiekti, jog mūsų peticija „Sąjungoje, kurioje visi lygūs, negali būti antrarūšių ūkininkų!“ patektų į EP komitetus, kurie svarsto piliečių teisių pažeidimus bei ES teisės aktų įgyvendinimą. Dabar turime vienintelį šansą – dirbti jau ne prie biudžeto planavimo dokumentų, o prie diskriminacijos fakto. Privertę ES institucijas pripažinti, kad kai kurių šalių ūkininkai yra diskriminuojami, kad ES pažeidžia jų teises, mes dar galėsime daryti įtaką sprendimams dėl tiesioginių išmokų konvergencijos.

Antra itin svarbi sritis Lietuvai – sanglaudos parama. Regionų vystymuisi paspartinti skiriama vadinamoji sanglaudos parama Lietuvai mažės, nes mūsų šalies ekonominiai rodikliai artėja prie ES vidurkio. Tačiau geroji naujiena yra ta, kad Europos vadovų susitarime pagaliau įtvirtinta nuostata, dėl kurios taip sunkiai dirbome ne vienerius metus, sudėjome milžiniškas pastangas kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija bei dabartine Vyriausybe. Pasiekėme, kad būtų užtvirtintas ES finansinės paramos skirstymas atskiriems Lietuvos regionams pagal realų ekonominį išsivystymą, o ne bendrą visos Lietuvos statistiką.

Atnaujinti statistiniai duomenys padeda susidaryti tikslesnę tikrosios socialinės ir ekonominės padėties skirtinguose regionuose vaizdą. Lietuva pakeitė savo NUTS2 lygio klasifikatorių, pagal kurį buvusi kaip vienas regionas, dabartiniuose statistiniuose dokumentuose padalinta į du: labiau išsivysčiusį Sostinės regioną (BVP pagal perkamąją galią – 111 proc. ES vidurkio) ir visą likusią Lietuvą, t. y., – mažiau išsivysčiusį Vidurio ir

Vakarų Lietuvos regioną (BVP pagal perkamąją galią – tik 63 proc. ES vidurkio). Pagal šį skirstymą ekonomiškai mažiau pažengusiam Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionui bus skiriama didesnė ES parama, o taip pat didesnis ES kofinansavimo procentas.

Nereikia ir ekonomistų, manau, bet kuris atokesnio Lietuvos krašto gyventojas, net įvertinęs visus teigiamus pastarųjų metų pokyčius, pasakys, kad socialinis ir ekonominis netolygumas tarp atskirų regionų Lietuvoje, o taip pat lyginant su ES, vis dar egzistuoja.

Tad esu tikrai pergalingai nusiteikęs dėl to, kad, pirmiausia, pavyko įtikinti Europos Parlamentą, jog Lietuvos regionams ES parama vis dar reikalinga. Turint palankią Europos Parlamento poziciją, mums pavyko prispausti ir Europos Komisiją palaikyti Lietuvai naudingą sprendimą. Ir štai, šiandieniniame galutiniame derybų etape gavome paskutinį tašką Lietuvos naudai – Europos Vadovų Tarybai nebeliko nieko kito, kaip tik patvirtinti, kad Sanglaudos politikai skirtos lėšos bus perskaičiuojamos pagal atnaujintą statistiką apie valstybių socialinę ir ekonominę situaciją, kuri leis Lietuvai ES paramą gauti pagal itin palankų naujausią regionų klasifikavimą.

Tai yra didžiulis pasiekimas ir labai gera žinia Lietuvos žmonėms – išlaikysime maksimalią galimą ES paramą Lietuvos regionams. Toks paramos skirstymas pagal dviejų NUTS2 lygio regionų statistiką leis Lietuvai vystytis nepalyginamai tolygiau ir teisingiau, nei tai būtų įvykę naudojant bendrą visos Lietuvos kaip vieno regiono statistiką.

Apie pinigų sumas galėsiu kalbėti turėdamas konkretesnius paskaičiavimus. Kol kas žinoma, kad yra numatytas saugiklis, neleidžiantis paramos dydžiui mažėti daugiau nei 24 proc., numatyta kompensacija dėl emigracijos, kuria gali pasinaudoti Lietuva ir Latvija. Tai labai svarbu, nes Lietuvai ji siekia apie 180 mln. eurų. Mažiau išsivysčiusiame Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione ES lėšomis galės būti finansuojama iki 85 proc. projektų sumos. Tai reiškia, kad mums pavyko išsiderėti ir mažesnę savo pačių lėšų prisidėjimą prie viešųjų projektų finansavimo tose savivaldybėse, kurios ekonomiškai yra silpnesnės. Tuo tarpu Sostinės regione ES lėšomis bus galima dengti iki 40 proc. projektų sumos, o likusius 60 proc. reikės finansuoti iš savivaldybės biudžeto. Esant geresnei ekonominei situacijai ir tokia Sanglaudos parama yra labai reikalinga, tačiau silpnesnės savivaldybės tokios finansinės naštos iš savo biudžeto paprasčiausiai kol kas dar nepakeltų.

Prie to paties pridėsiu ir derybų metu pasiektą susitarimą, kad 2021–2027 metais Ignalinos atominės elektrinės uždarymo darbams Lietuvai tektų prisidėti 14 proc. iš savo biudžeto lėšų, kai Europos Komisijos pasiūlyme buvo numatyta iš Lietuvos pareikalauti net 20 proc. nacionalinio biudžeto lėšų. Dėl šitos nuostatos man kartu su labai stipriai Lietuvą palaikančių frakcijos kolegų pagalba pavyko pasiekti vieningą Europos Parlamento poziciją.

Panašu, kad tai atspindi ir galutiniame Vadovų Tarybos sprendime.

Tokie yra mano pirminiai vertinimai. O kol kas laukiame daugiau Europos vadovų susitarimo detalių, daugiau skaičių ir sąlygų, nes konkretesnius vertinimus bus galima pateikti tuomet, kai paaiškės daugiau susitarimo nežinomųjų.

Europarlamentarą kalbino Rolandas Meiliūnas

